

LIPSKÁ CHARTA o udržitelných evropských městech

kteřá byla dohodnuta u příležitosti neformální schůze ministrů na téma městský rozvoj a územní soudržnost v Lipsku ve dnech 24. a 25. května 2007

PREAMBULE

LIPSKÁ CHARTA o udržitelných evropských městech je dokumentem členských států, jenž byl vypracován za široké a transparentní účasti evropských zainteresovaných stran. Vzhledem k tomu, že ministři pro městský rozvoj členských států znají výzvy a příležitosti, jakož i různá historická, ekonomická, sociální a environmentální prostředí evropských měst, dohodli se na společných zásadách a strategiích politiky městského rozvoje. Ministři se zavazují

- zahájit ve svých státech politickou diskusi o způsobech integrace zásad a strategií Lipské charty o udržitelných evropských městech do národních, regionálních a místních politik rozvoje,
- použít nástroj integrovaného městského rozvoje a související správy pro její provedení a za tímto účelem vytvořit jakýkoli nezbytný rámec na národní úrovni a
- podporovat zřízení vyvážené územní organizace na základě evropské polycentrické městské struktury.

Ministři děkují německému předsednictví za vypracování zprávy „Integrovaný městský rozvoj jako základní požadavek úspěšné městské udržitelnosti“ a studií „Strategie vylepšení fyzického prostředí v zanedbaných městských oblastech“, „Posílení politiky místní ekonomiky a místního trhu práce v zanedbaných městských oblastech“, „Politiky aktivního vzdělávání a odborného školení dětí a mládeže v zanedbaných městských oblastech“ a „Udržitelná městská doprava a zanedbané městské oblasti“ spolu s příklady jejich osvědčené praxe v Evropě. Tyto studie pomohou městům všech velikostí při účinném provádění zásad a strategií stanovených v Lipské chartě o udržitelných evropských městech.

Ministři prohlašují:

My, ministři pro městský rozvoj v členských státech Evropské unie, považujeme evropská města všech velikostí, která se vyvinula v průběhu historie, za cenná a nenahraditelná ekonomická, sociální a kulturní aktiva.

Pro ochranu, posílení a další rozvoj našich měst silně doporučujeme strategii udržitelného rozvoje EU, která vychází z Akčního programu z Lille, Městského acquis z Rotterdamu a z Dohody z Bristolu. Při tom by měly být současně a se stejnou vahou zohledněny všechny dimenze udržitelného rozvoje. Jedná se především o hospodářskou prosperitu, sociální rovnováhu a zdravé životní prostředí. Současně by měla být věnována pozornost kulturním a zdravotním aspektům. V této souvislosti by měla být věnována řádná pozornost institucionálním možnostem členských států.

Naše města mají jedinečné kulturní a architektonické kvality, velkou sílu pro sociální začlenění a výjimečné možnosti hospodářského rozvoje. Jsou centry znalostí a zdroji růstu a inovace. Současné jsou však sužovány demografickými problémy, sociální nerovností, sociálním vyloučením určitých skupin obyvatelstva, nedostatkem dostupného a vhodného bydlení a problémy souvisejícími se životním prostředím. Z dlouhodobého hlediska města nebudou schopna plnit svou funkci motoru sociálního pokroku a hospodářského růstu, jak se uvádí v Lisabonské strategii, jestliže se nám v jejich rámci a mezi nimi nepodaří udržet sociální rovnováhu, která zajistí jejich kulturní rozmanitost a stanoví vysoké standardy v oblasti městského designu, architektury a životního prostředí.

Stále více potřebujeme holistické strategie a koordinované jednání všech lidí a institucí zapojených do procesu městského rozvoje, který přesahuje hranice jednotlivých měst. Každá úroveň vlády - místní, regionální, národní a evropská - má odpovědnost za budoucnost našich měst. Aby byla tato vícestupňová vláda skutečně účinná, musíme zlepšit koordinaci oblastí sektorových politik a vyvinout nový smysl odpovědnosti za integrovanou politiku městského rozvoje. Musíme také zajistit, aby ti, kteří provádějí tyto politiky na všech úrovních, získali obecné dovednosti a znalosti z různých oblastí potřebné k rozvoji měst jako udržitelných společenství.

Velmi vítáme prohlášení a doporučení uvedená v Územní agendě Evropské unie a práci evropských institucí, která podporuje integrovaný pohled na městskou problematiku. Považujeme Aalborgské závazky za hodnotný příspěvek ke strategickým a koordinovaným opatřením na místní úrovni a oceňujeme závěry Evropského fóra architektonických politik pro kulturu výstavby ze dne 27. dubna 2007. Bereme na vědomí evropskou chartu „Síť životaschopných měst“.

Doporučujeme:

I. Více využívat přístupy integrované politiky městského rozvoje

Integrovaná politika městského rozvoje pro nás znamená současné a nestranné posuzování obav a zájmů, které se týkají městského rozvoje. Je to proces, v němž jsou koordinovány prostorové, sektorální a časové aspekty klíčových oblastí městské politiky. Důležité je zapojení hospodářských subjektů, zainteresovaných stran a všeobecné veřejnosti. Integrovaná politika městského rozvoje je klíčovou podmínkou provádění strategie udržitelného rozvoje EU. Její provádění je úkolem pro celou Evropu, který však musí zohlednit místní podmínky a potřeby, jakož i subsidiaritu.

Sladění zájmů prostřednictvím integrované politiky městského rozvoje tvoří životaschopný základ konsensu mezi státem, regionem, městy, občany a hospodářskými subjekty. Spojením znalostí a finančních prostředků je možné lépe využívat nedostatečné veřejné prostředky. Veřejné a soukromé investice budou lépe koordinovány. Integrovaná politika městského rozvoje zahrnuje subjekty mimo správu a umožňuje občanům hrát aktivní roli při formování jejich bezprostředního životního prostředí. Současně tato opatření mohou poskytnout více jistoty v oblasti plánování a investování.

Doporučujeme, aby evropská města zvážila vypracování integrovaných programů městského rozvoje pro město jako celek. Tyto plánovací nástroje provádění by měly

- popsat silné a slabé stránky měst a městských čtvrtí na základě analýzy současné situace,
- stanovit soudržné cíle rozvoje pro městskou oblast a vytvořit vizi města,
- koordinovat různé susedské, sektorální a technické plány a politiky a zajistit, aby plánované investice pomohly podporovat vyrovnaný rozvoj městských oblastí,
- koordinovat a prostorově se zaměřit na využívání finančních prostředků veřejnoprávními a soukromoprávními subjekty,
- být koordinovány na místní a městské-regionální úrovni a měly by zapojit občany a další partnery, kteří mohou významně přispět k formování kvality každé oblasti v budoucnosti z hlediska hospodářského, sociálního, kulturního a environmentálního.

Měla by být posílena koordinace na místní a městské-regionální úrovni. Cílem je rovnocenné partnerství mezi městy a venkovskými oblastmi, jakož i mezi malými, středně velkými a velkými obcemi a městy v rámci měst-regionů a velkoměstských regionů. Musíme přestat posuzovat otázky a rozhodnutí týkající se městského rozvoje izolovaně, na úrovni každého města. Naše města by měla být těžišti městského-regionálního rozvoje a měla by přijmout odpovědnost za územní soudržnost. Bylo by proto prospěšné, kdyby naše města mezi sebou vytvářela užší síť na evropské úrovni.

Integrovaná politika městského rozvoje nám nabízí řadu nástrojů, které se již osvědčily v mnoha evropských městech při vývoji struktur moderní, spolupracující a účinné správy. Jsou nepostradatelné pro lepší konkurenceschopnost evropských měst. Usnadňují okamžitou a prospěšnou koordinaci bydlení, hospodářství, infrastruktury a rozvoje služeb tím, že mimo jiné zohledňují dopad současných trendů stárnutí a migrace a dopad podmínek energetické politiky.

V oblasti integrované politiky městského rozvoje považujeme následující strategie pro opatření za velmi důležité pro posílení konkurenceschopnosti evropských měst:

Vytvoření a zajištění vysoce kvalitních veřejných prostor

Kvalita veřejných prostor, městská umělá krajina a architektura a městský rozvoj hrají důležitou úlohu pro životní podmínky městského obyvatelstva. Jako měkké lokalizační faktory jsou důležité pro přilákání podniků znalostního průmyslu, kvalifikovanou a kreativní pracovní sílu a pro cestovní ruch. Vzájemný vztah mezi architekturou, plánováním infrastruktury a městským plánováním se tudíž musí zlepšit, aby bylo možné vytvořit atraktivní, na uživatele orientované veřejné prostory a dosáhnout vysokých standardů z hlediska životního prostředí, tzv. baukultur. Baukultur má být chápána v nejširším smyslu slova jako souhrn všech kulturních, ekonomických, technologických, sociálních a ekologických aspektů ovlivňujících kvalitu a proces plánování a výstavby. Tento přístup by však

neměl být omezen na veřejné prostory. Baukultur je zapotřebí pro město jako celek a jeho okolí. Jak města, tak vláda musí využít svůj vliv. Je to zejména důležité pro zachování architektonického dědictví. Historické budovy, veřejné prostory a jejich městská a architektonická hodnota musí být zachována.

Tvorba a ochrana funkčních a dobře navržených městských prostor, infrastruktur a služeb je úkol, který musí řešit společně státní, regionální a místní úřady, jakož i občané a podniky.

Modernizace sítí infrastruktury a zlepšení energetické účinnosti

Ke kvalitě života, místa a životního prostředí může zásadním způsobem přispět udržitelná, přístupná a dostupná městská doprava se spoji koordinovanými s dopravními sítěmi město-region. Zvláštní pozornost by měla být věnována řízení dopravy a propojení různých druhů dopravy, včetně cyklistické infrastruktury a infrastruktury pro pěší. Městská doprava musí být v souladu s různými požadavky bydlení, pracovních oblastí, životního prostředí a veřejných prostor.

Technická infrastruktura, zejména dodávka vody, zpracování odpadních vod a další dodavatelské sítě se v prvotní fázi musí zlepšit a upravit podle měnících se potřeb, aby splňovala požadavky na vysokou kvalitu městského života v budoucnosti.

Klíčovými podmínkami pro udržitelné veřejné služby jsou energetická účinnost a ekonomické využívání přírodních zdrojů a ekonomická účinnost při jejich provozování. Musí se zlepšit energetická účinnost budov. Týká se to jak existujících budov, tak nových budov. Renovace bytového fondu může mít důležitý dopad na energetickou účinnost a na lepší kvalitu života obyvatel. Zvláštní pozornost musí být věnována panelovým, starým a nekvalitním domům. Optimalizované a výkonné sítě infrastruktury a energeticky účinné budovy sníží náklady jak podnikům, tak obyvatelům.

Důležitým základem pro účinné a udržitelné využívání zdrojů je kompaktní struktura zástavby. Kompaktní struktury zástavby lze dosáhnout územním a městským plánováním, které zabraňuje překotnému rozšiřování měst vysokou kontrolou nabídky pozemků a jejich spekulativního využívání. Ukázalo se, že strategie spojení bydlení, zaměstnanosti, vzdělávání, dodávky a rekreačního využívání v městských čtvrtích je mimořádně udržitelná.

Města musí přispět k zajištění a zvýšení kvality života obyvatel a své přitažlivosti jako podnikatelských míst využíváním inteligentních informačních a komunikačních technologií v oblasti vzdělávání, zaměstnanosti, sociálních služeb, zdraví, bezpečnosti a jistoty a také prostředků pro zlepšení městské správy.

Naše města musí být také schopna se přizpůsobit hrozbě, kterou představuje klimatická změna. Dobře navržený a naplánovaný rozvoj měst může zajistit nízkou úroveň uhlíku tím, že vzájemně sladí růst, lepší kvalitu životního prostředí a sníží emise uhlíku. Města mohou těchto výsledků dosáhnout prostřednictvím inovačních preventivních, zmírňujících a adaptačních opatření, která pro změnu napomáhají rozvoji nového průmyslu a nízkouhlíkového podnikání.

Aktivní inovační a vzdělávací politiky

Města jsou místa, kde je vytvářeno mnoho znalostí a kde jsou také sdělovány. Úplné využití znalostního potenciálu města závisí na kvalitě předškolního a školního vzdělání a na přenosu příležitostí, které existují v rámci vzdělávacích a odborně vzdělávacích systémů, jakož i prostřednictvím sociálních a kulturních sítí. Možnosti celoživotního vzdělávání, excellence univerzit a jiných než univerzitních výzkumných ústavů a sítě přenosu mezi průmyslem, podniky a výzkumným společenstvím.

Integrovaná politika městského rozvoje může přispět ke zlepšení těchto faktorů, např. zajištěním setkání zainteresovaných stran, podporou sítí a optimalizací místních struktur. Integrovaný městský rozvoj podporuje sociální a mezikulturní dialog.

Integrované strategie městského rozvoje, společné řízení městského rozvoje a dobrá správa mohou přispět k účelnému využívání potenciálu evropských měst, zejména s ohledem na konkurenceschopnost a růst, a také ke snížení nerovností v městských částech a mezi nimi. Dávají občanům příležitost k sociální a demokratické účasti.

II. Aby byla věnována zvláštní pozornost znevýhodněným čtvrtím v kontextu města jako celku.

Města čelí velkým výzvám, zejména v souvislosti se změnou ekonomických a sociálních struktur a s globalizací. Zvláštními problémy jsou, mimo jiné, hlavně vysoká nezaměstnanost a sociální vyloučení. V rámci jednoho města mohou existovat významné rozdíly z hlediska ekonomických a sociálních příležitostí v jednotlivých městských oblastech, ale také z hlediska rozdílné kvality životního prostředí. Kromě toho se sociální odlišnosti a rozdíly v hospodářském rozvoji často dále prohlubují, což vede k destabilizaci ve městech. Politika sociální integrace, která přispívá ke snižování nerovností a zabránění sociálního vyloučení, bude nejlepší zárukou pro zachování bezpečnosti v našich městech.

Pro dosažení cílů sociální soudržnosti a integrace ve městech a městských oblastech může být účinným nástrojem dobře formulovaná politika sociálního bydlení. Zdravé, vhodné a dostupné bydlení povede k tomu, že tyto městské části budou atraktivnější jak pro mladé lidi, tak pro seniory. To přispěje ke stabilitě v městských částech.

Je lepší rozpoznat včas varovné signály a přijmout včasná a účinná opatření k nápravě. Ušetří to prostředky. Jakmile začne nějaká oblast upadat, mohou být náklady na její obnovu a problémy s tím spojené mnohokrát dražší. Vláda musí obyvatelům v postižených oblastech nabídnout výhlídky do budoucnosti a pobídky ke zlepšení. Aby bylo nalezeno nejlepší řešení pro každou znevýhodněnou městskou oblast, je důležité aktivní zapojení obyvatel a lepší dialog mezi politickými zástupci, obyvateli a hospodářskými subjekty.

V této souvislosti považujeme níže uvedené strategie pro opatření, zakotvené v integrované politice městského rozvoje, za velmi důležité pro znevýhodněné městské oblasti:

Provádění strategií pro zvýšení kvality fyzického prostředí

Ekonomická činnost a investice na jedné straně a vysoce kvalitní městské struktury, zdravě vybudované prostředí, moderní a účinná infrastruktura a zařízení na druhé straně jsou úzce propojeny. Z tohoto důvodu je nutné zlepšit současný bytový fond ve znevýhodněných městských částech s ohledem na jejich design, fyzické podmínky a energetickou účinnost. Zlepšení bytových standardů v nových budovách a také v existujících velkých panelových, starých a nekvalitních budovách má největší potenciál k zvýšení energetické účinnosti v rámci EU, a tím k boji proti klimatické změně.

Pro zvýšení udržitelnosti investic při zlepšování fyzického prostředí je třeba, aby byly začleněny do dlouhodobé strategie rozvoje, která také zahrnuje, mimo jiné, následné veřejné a soukromé investice.

Posílení místní ekonomiky a místní politiky trhu práce

Opatření k zajištění ekonomické stabilizace znevýhodněných městských částí musí také využívat endogenních ekonomických sil v samotných městských čtvrtích. V této souvislosti budou politiky trhu práce a hospodářské politiky, které jsou vytvořeny podle potřeb jednotlivých městských částí, vhodné nástroje. Cílem je tvorba a zajištění pracovních míst a usnadnění zakládání nových podniků. Musí se především zlepšit možnosti přístupu na místní trhy práce nabídnutím školení orientovaného na poptávku. Musí se také více využívat příležitosti v oblasti zaměstnání a školení v etnické ekonomice.

Vyzýváme Evropskou unii, členské státy a města, aby vytvořily lepší podmínky a nástroje k posílení místní ekonomiky a tím místních trhů práce, zejména podporováním sociální ekonomie a poskytováním služeb přátelských k občanům.

Politiky aktivního vzdělávání a odborného školení dětí a mládeže

Rozhodujícím výchozím bodem ke zlepšení situace v znevýhodněných městských oblastech je zlepšení situace vzdělávání a odborného školení v místní komunitě v souvislosti s aktivními politikami zaměřenými na děti a mládež.

Musí se zajistit a zlepšit více možností pro vzdělávání a odborné školení v znevýhodněných oblastech, které jsou zaměřeny na jejich potřeby, a řešit nedostatky v zaopatření dětí a mládeže, kteří tam žijí. Prostřednictvím politiky zaměřené na děti a mládež, ušité na míru sociální oblasti, v níž žijí, musíme přispět ke zlepšení vyhlídek dětí a mladých lidí žijících v znevýhodněných městských oblastech, aby se mohli zapojit a realizovat své ambice a zajistit rovné příležitosti z dlouhodobého hlediska.

Podpora účinné a dostupné městské dopravy

Mnoho znevýhodněných městských částí má další břemeno spočívající ve špatném dopravním spojení a špatných environmentálních vlivech, které dále ještě snižují jejich atraktivitu. Rozvoj účinného a dostupného veřejného systému dopravy poskytne obyvatelům těchto částí stejnou příležitost k mobilitě a přístupnost dalších občanů, což mají právo očekávat.

Pro dosažení tohoto cíle se musí plánování a řízení dopravy v těchto oblastech stále více zaměřovat na snížení negativních vlivů dopravy na životní prostředí a organizovat dopravu tak, aby byly tyto městské části lépe integrovány do města a regionu jako celku. Bude to také vyžadovat vhodné sítě pro chodce a cyklisty.

Čím lépe zvládneme stabilizovat znevýhodněné městské části ekonomicky, integrovat je sociálně a zlepšit jejich fyzické prostředí a dopravní infrastrukturu, tím větší budou mít naše města možnost, že zůstanou místy sociálního pokroku, růstu a inovací v dlouhodobém horizontu.

Zdůrazňujeme:

Politika městského rozvoje by měla být vytvořena na vnitrostátní úrovni a podnět pro inovační řešení by měl být také dán na vnitrostátní úrovni, jakož i na ostatních úrovních.

Naše města potřebují dostatek prostoru pro opatření k odpovědnému plnění místních úkolů a zdravý finanční základ, který poskytne dlouhodobou stabilitu. Proto je také důležité, aby členské státy měly příležitost k využívání evropských strukturálních fondů pro významné integrované programy městského rozvoje. Využívání těchto prostředků by se mělo úzce zaměřit na konkrétní problémy a potenciál a mělo by také zohlednit možnosti, problémy a specifika členských států. Pokud se tak ještě nestalo, měly by místní úřady vybudovat potřebné dovednosti a schopnosti k provedení integrovaných politik městského rozvoje s ohledem na dosažení celkové kvality udržitelnosti v zastavěném prostředí.

Nové iniciativy EU, JESSICA a JEREMIE, které podporují zakládání fondů městského rozvoje a fondů pro MSP a které využívají finanční inženýrské nástroje k vkladu soukromého kapitálu do provádění integrovaných strategií městského rozvoje, nabízí slibné možnosti ke zvýšení účinnosti konvenčních národních a evropských finančních zdrojů.

Na vnitrostátní úrovni musí vládní resorty jasněji uznat význam měst, aby bylo možné splnit národní, regionální a místní cíle, a vliv jejich politik na ně. Úsilí jednotlivých vládních resortů, které působí v oblasti městské problematiky nebo na ni mají vliv, musí být lépe sladěno a integrováno, aby se raději doplňovalo, než aby bylo v rozporu.

Zdůrazňujeme význam systematické a strukturované výměny zkušeností a znalostí v oblasti udržitelného městského rozvoje. Žádáme Evropskou komisi, aby předložila výsledky výměny osvědčené praxe na základě pokynů Lipské charty na následné konferenci pod záštitou iniciativy

„Regiony pro ekonomickou změnu“. Zároveň potřebujeme evropskou platformu ke shromažďování a rozvoji osvědčených postupů, statistik, srovnávacích studií (benchmarking), hodnocení, vzájemných hodnocení (peer reviews) a dalšího výzkumu v oblasti městského rozvoje, aby bylo možné podporovat subjekty zapojené do městského rozvoje na všech úrovních a ve všech sektorech. Budeme pokračovat v podpoře a zvyšování výměny znalostí a zkušeností mezi politiky, praktiky a výzkumníky na místní, regionální, národní a evropské úrovni v budoucnosti s cílem posílit městský rozměr strategie udržitelného rozvoje EU, Lisabonské strategie a evropské zaměstnanecké strategie.

Evropa potřebuje města a regiony, které jsou silné a v nichž se dobře žije.
